

minen Venäjän ja Suomen väliseen oikeussuhteeseen aikaansaa, joutuisivat eduskunnan käsiteltäviksi. Ja toinen on hallituksen esityksen viimeinen pykälä, joka jättää joka tapauksessa siksi paljon varaa tulkinnalle, että on pidettävä varmana, että niin pian kuin mahdollista sekä venäläisten että suomalaisten taholta sitä koetetaan järjestää ja saada aikaan laki siitä, mitkä asiat ovat sellaisia, jotka jäävät senaatin käsiteltäviksi, mitkä taasen sellaisia, joissa tämä ratkaisu on jäävä korkeimmalle hallitusvallalle.

Lopuksi palaan aikaisemmin esittämäni huomautukseen siitä, että lakiehdotuksen tarkoitus on käytännöllinen. Se on myös kipeän tarpeen vaatima. Väliaikainen hallitus ei ymmärrettävästikään voi ehtiä käsitellä kaikkia niitä, monestikin sängen pieniä suomalaisia asioita, — pieniä semminkin verrattuna niihin suuriin asioihin, joita väliaikaisella hallituksella yllin kyllin on — niin nopeasti kuin Suomen hallitusasiain hoito, erittäinkin tänä murrosaikana vaatisi. Meidän maamme hallituksen-hoito on — erityisesti näinä aikoina — ilman tuota lakia erityisen vaikea, niin vaikea, ettei ainakaan nykyinen senaatti voine siitä selviytyä. Tilanne käy vielä mahdottomammaksi sen kautta, että eduskunta on hyväksynyt ja hyväksynee joukon lakeja sillä edellytyksellä, että ne tulevat eduskunnan myötävaikutuksella määrättävällä tavalla vahvistettaviksi. Jos eduskunta viivyttelee lausumasta käsitystään siitä, millä tavalla tuon vahvistuksen tulee tapahtua, ja jos siinä kohden ei saada aikaan lakia, raukeavat kaikki ne pitkälle menevät ja suuria uudistuksia mukanaan tuovat lakiehdotukset, jotka eduskunta on hyväksynyt tai vielä hyväksynee. Se tilaisuus valtiomuotomme ja sisäisten olojemme kehittämiseen, joka meille tänä aikana olisi avautunut, menisi, jos tällaista lakia ei saataisi aikaan, hukkaan. Näin ollen ja kun minun käsitykseni mukaan hallituksen esitys ei väliaikaiseksi laiksi hyväksyttynä voi olla esteenä Suomen valtiosäännön kehittämislle, vaan päinvastoin suuresti sitä edistää joka suhteessa, on hartain toivoni, että eduskunta hyväksyisi lain siinä muodossa, kuin se on hallituksen esityksessä.

Ed. Y. M ä k e l i n: Olkoon minusta kaukana, että pyrkisin ottamaan itselleni oikeuksia antaa eduskunnalle neuvoja siitä, minkälaista tapaa ja minkälaista sävyä olisi noudatettava mitään kysymystä käsiteltäessä. Erinäiset tosiasiat huomioon ottaen ei kuitenkaan voitane katsoa

sopivaisuuden rajain ulkopuolelle menemiseksi sitä, vaikkakin nyt, kun alotetaan päätöskeskustelu esillä olevan esityksen johdosta, tulee lausutuksi julki toivomus, että tämän näiden valtiopäivien tähän asti tärkeimmän kysymyksen käsittely tapahtuisi sellaisissa rajoissa, mitkä asian suhteen, kaiken todennäköisyyden mukaan, keran toimitettavaksi tuleva historiantutkimus voisi hyväksyä.

Sorron aika, minkä Suomen kansa on saanut kestää, on ollut kovin pitkä. Sorto ja vaino ovat täällä jättäneet n. s. kansan sieluun pois lähtemättömiä jälkiä. Ijäksi on mennyt se aika, jolloin me suomalaiset saatoimme luottaa meille kansana annettuihin lupauksiin. Me olemme nähneet kaiken pettävän ja olemme tuota kovan kokemuksen tietä tulleet lopullisesti siihen käsitykseen, ettei valtiollista laatua olevia lupauksia anneta koskaan vilpittömässä mielessä. Kun maaliskuun-julistuskirja tuli, kuulin erään työmiehen lausuvan: taasen on meille lahjoitettu eräs paperi, mutta vapautemme tulee meidän hankkia itse.

Venäläisten taholta on meitä suomalaisia viime aikoina kovin ankarasti moitittu siitä, ettemme luota Venäjän vallankumoukseen, kuten sanat kuuluvat, ja joilla sanoilla on tarkoitettu Venäjän väliaikaista hallitusta. Me tunnustamme avomielisesti, ettemme luota Venäjän vallankumouksen johdossa tällä erää oleviin aineksiin yhtään sen enempää, kuin voimme varemmin luottaa tsaarihallitukseen. (Oikein!) Suomen kannalta katsoen ei ole tapahtunut muuta kuin henkilövaihdoksia, sillä edelleen Venäjällä elävät ne intressit, jotka aikanaan pakoittivat tsaarihallituksen sortamaan Suomea. Suomalaisten kannalta ei voida ummistaa silmiä sille tosiasialle, että todellinen valta Venäjällä on edelleen, suurimmalta osalta, niiden aineiden käsissä, joiden myötävaikutuksella tuli laadituksi kesäkuun 30 päivän laki ja että maaliskuun-manifestin allekirjoittajien joukossa löytyy nimi, mikä edustaa miestä, joka on sanonut, että kysymyksen herättäminen duumassa kesäkuun 30 päivän lain kumoamisesta olisi oikeudenvastainen teko. Suomen pitkään kestänyt sortaminen on merkittävä venäläisen imperialismin tilin ja täällä Suomessa, samoin kuin Venäjälläkin, ollaan täysin tietoisia siitä, että venäläinen imperialismi ei ole kukistunut samalla kertaa kuin kukistui tsaarihallitus.

Venäläiseltä taholta on maaliskuun julistuskirjan antaminen yritetty leimata suureksi jaloimielisyyden osotukseksi Suomea kohtaan. Ja

meille suomalaisille on monet kerrat sieltä rajan takaa huomautettu, että meidän tulisi olla hyvin kiitollisia sanotusta lahjasta. Ne imperialistiset ainekset, jotka noin puhuvat, eivät ole käsittävinään, että julistuskirjan antamisen aiheutti ehdoton pakko. Kun tsaarivalta kukistettiin Venäjältä, niin eihän ollut ajateltavissakaan, että sen kehittämät sorron muodot olisivat voineet jäädä voimaan Suomessa. Niiden täytyi kaatua itsestään, jonka kaatumisen julistuskirja vain totesi. Edelleen oli julistuskirjaan sisällytettävä joitakin lupauksia Venäjän kidutuksen alaisena pitkään olleen kansan tyynnyttämiseksi. Sitä vaatii jo alkeellisinkin valtiollinen viisaus. Mutta toiselta puolen vaativat imperialistiset harrastukset, ettei vain mitenkään tulisi luvatuksi liikoja. Ja ennen kaikkea oli venäläisen imperialismiin kannalta tärkeätä asettua alun pitäen sille kannalle, että Suomen korkein hallitusvalta oli ilman muuta, ilman Suomen kansan suostumusta, jääpä rajantakaisen uuden valtioelimen käytettäväksi. Noina päivinä jokainen valistunut työläinen heti käsitti, ettei julistuskirja ollut suinkaan mikään lahja, vaan että se perusolemukseltaan pikeminkin edusti valtiokaappausta ja sentähden työväestö lukuisissa kokouksissaan, ainakin joissakin osissa maata, lausui paheksumisensa sen johdosta, että porvaristo yritti pyhittää valtioliseksi juhlapäiväksi maaliskuun 20 päivän.

Suomen työväestö varmaan epäilisi venäläistä imperialismia silloinkin, kun se toisi Suomen kansalle todellisia lahjoja. Mutta tuollaisista, pintapuolisesti ajattelevista ihmisistä tietysti kovin rumalta näyttävää epäluuloa ei Suomen työväestön ole tarvinnut osottaa, sillä Venäjän nimellisesti uudet — ja sanokaamme ehkä entistä vähemmän taantumukselliset vallanpitäjät — ovat antimissaan Suomea kohtaan olleet kovin kitsaita. Jos he olisivat omaltakaan kannaltaan olleet valtiollisesti kaukonäköisiä, olisi heidän pitänyt koettaa tyydyttää Suomen kansaa, voidakseen sen sitten myöhemmin yllättää sitä helpommin. Mutta järkevyys on sillä taholla hukuttunut imperialististen harrastusten pohjattomuuteen. Vaikka niissä piireissä tietysti oltiin selvillä siitä, että vallankumouksen tapahduttua korkeimman vallan käyttäminen Suomessa, maan valtiosäännön mukaan, edellytti eduskunnan myötävaikutuksella tapahtuvaa järjestelyä, ei Venäjän väliaikainen hallitus kuitenkaan kiirehtinyt esittämään asiaa eduskunnalle. Ja kuitenkin, kaiken järjen ja johdonmukaisuuden nimessä, olisi eduskunnan istuntokausi ollut aloitettava juuri tämän asian käsittelyllä. Sitä

mieltä oli myös Suomen senaatti, joka maaliskuun-julistuskirjan oleellisimpaan lupaukseen nojautuen alisti laatimansa ehdotuksen tuoksi tarpeelliseksi ja kiireelliseksi esitykseksi. Venäjän väliaikaisen hallituksen tutkittavaksi niin hyvissä ajoin, että esitys olisi voitu jättää valtiopäiville jo avajaistilaisuudessa. Mutta miten menettelikään Venäjän väliaikainen hallitus? Se ei pitänyt, kuten sanottu, asialla kiirettä ja Suomen »korkeimpana hallitusvaltana» — sijoitan tämän nimityksen lainausmerkkien väliin — se teki asiassa rikoksen Suomen valtiosääntöä vastaan. Senaatin alistus, joka hallitukselle sille kannalle asettuessa, että se oli oikeutettu käyttämään Suomen hallitsijalle kuulunutta valtaa, olisi ollut joko hyväksyttävä tai hylättävä, Suomen ministerivaltiosihteerin ollessa esittelijänä, lähetettiin johonkin venäläiseen lainopilliseen neuvottelukuntaan tarkastettavaksi. Tämän neuvottelukunnan lausuntoa ei ole saatettu julkisuuteen, joten siis en ole oikeutettu ottamaan sitä tässä tarkastelun alaiseksi. Mutta jo niidenkin tietojen mukaan, joita siitä asiakirjasta on katsottu voitavan kansallemme antaa, oli neuvottelukunta sitä mieltä, että väliaikaisella hallituksella, joka maaliskuun-julistuskirjassa oli määritellyt itsensä täyden valtiovallan haltijaksi, ei olisi oikeutta myöntyä sellaiseen järjestelyyn, jota senaatti oli esittänyt ja joka järjestelyehdotus tiesi itse asiassa vain sitä, että senaatti olisi voinut, venäläisen kontrollin alaisena, ratkaista ne Suomen asiat, jotka keisari ja suuriruhtinas on tätä ennen voimassa olleiden säännösten mukaan ratkaissut, ei kuitenkaan niitä, jotka koskevat Suomen ja Venäjän välisiä oikeussuhteita tai niistä johtuvia asioita tai Venäjän kansalaisia ja laitoksia Suomessa eikä myöskään eräitä tärkeitä virkanimityksiä.

Vasta kolmatta kuukautta siitä lukien, kun senaatti oli tehnyt ehdotuksensa asian järjestämiseksi, jätti Venäjän väliaikainen hallitus Suomen eduskunnalle sen esityksen, minkä johdosta perustuslakivaliokunta on valmistanut tämän nyt käsiteltävänä olevan mietinnön. Esitys poikkeaa tärkeissä kohdissaan senaatin aikaisemmasta ehdotuksesta ja tulisi senaatin sen mukaan lopullisesti ratkaistavaksi siirtymään ne Suomen asiat, jotka keisari ja suuriruhtinas tätä ennen voimassa olleiden säännösten mukaan on ratkaissut Suomen lainsäädännön ja hallinnon järjestyksessä, ei kuitenkaan sellaiset, jotka koskevat Venäjän etuja, Venäjän ja Suomen välisiä oikeussuhteita tai niistä johtuvia asioita, eikä esityksen 2 §:ssä mainit-

tuja virkanimityksiä. Esityksen 3 §:n mukaan olisi senaatin talousosaston ratkaistavaksi siirtyneissä asioissa hankittava kenraalikuvernöörin lausunto siitä, katsooko hän asian koskevan jotakin niistä poikkeuksista, jotka luetellaan 1 §:ssä, ja jos hän asian sellaiseksi katsoisi, olisi kysymys päätösvallasta alistettava korkeimman hallitusvallan, se on Venäjän hallituksen ratkaistavaksi tai annettava toimenpiteen asiassa raueta. Edelleen tahtoi Venäjän hallitusvalta, esityksen mukaan, varata itselleen oikeuden Suomen eduskunnan kokoonkutsumiseen, hajoittamiseen ja valtiopäiväin lopettamiseen. Tällainen on sen esityksen pääasiallinen sisältö, jota perustuslakivaliokunnan jäsenet Retulainen, Ingman, Nevanlinna, Ståhlberg, Repo, Pennanen ja Alkio sekä erällä muutoksilla Estlander, kuin myöskin asiassa tällä puhujalavalla äsken esiintynyt senaattori Tulenheimon suosittelevat eduskunnan hyväksyttäväksi.

Esityksen lähtökohtana on nähtävästi, kuten valiokunnan mietinnössä huomautetaan, se edellytys, että oikeus korkeimman vallan käyttöön Suomen sisäisissä asioissa on jo eduskunnan myöntämättä siirtynyt Venäjän hallitukselle. Perustuslakivaliokunta on jo eräessä toisessa yhteydessä osoittanut, että Suomen valtiosäännön mukaan tämä kanta ei ole oikea. Kun eduskunta on myöskin maksanut perustuslakivaliokunnan tämän käsityksen, on valiokunnan enemmistö tässä yhteydessä jo pitänyt ratkaistuna kysymyksen siitä, että Venäjän väliaikainen hallitus ei ole voinut periä sitä valtaa, jota keisari ja suuriruhtinas oli oikeutettu Suomen lakien mukaan käyttämään Suomen hallitsijana. Valiokunnan enemmistö ei ole myöskään katsonut voivansa ehdottaa, että keisarille ja suuriruhtinaalle kuulunut oikeus korkeimman vallan käyttämiseen Suomessa siirrettäisiin Venäjän väliaikaiselle hallitukselle, koska tällainen siirtäminen tietäisi Suomen valtiosäännön mukaisen oikeuden arveluttavaa supistamista ja maamme valtiovallan oikeudellisen aseman horjuttamista. Enemmistön mielestä olisi maan hallitus-asia hoito, kunnes kysymys Suomen ja Venäjän välisistä suhteista tulee ratkaistuksi, järjestettävä sopimusluontaisen lain kautta siten, että hallitusvalta Suomen sisäisissä asioissa jätetään edelleen Suomen valtioelinten käytettäväksi, siis että se osa suomalaista hallitusvaltaa, mikä ennen kuului Venäjän hallitsijalle, joka samalla oli Suomen hallitsija, jäisi senaatille, ja eräältä osalta eduskunnalle, kuitenkin siten, että Venäjän hallitusvallalle sen

yhteyden takia, jossa Suomi Venäjän kanssa on, jäisi — joitakin puhtaasti sisäisiä ja laissa lueteltuja asioita lukuunottamatta — laaja »veto»-oikeus. Suomen ja Venäjän välinen oikeussuhde jäisi lain mukaan edelleen voimaan, sillä järjestyksen tarkoituksena, kuten valiokunnan mietinnössä huomautetaan, ei ole pyrkiä muuttamaan tämän suhteen perusteita.

Lain mukaan saisi Venäjän hallitusvalta nimittää kenraalikuvernööriin ja hänen apulaisensa sekä hyväksyä senaatin talousosaston esityksestä virkaan ministerivaltiosihteerin ja tämän apulaisen. Venäjän hallitusvallalle jäisi siis vapaa valta nimittää edustajakseen Suomessa ja samalla maan korkeimmaksi virkamieheksi täysin mieluisensa henkilön. Samoin jäisi Venäjän hallitusvallalle lopullinen sananvalta siinä, kuka on edustava Suomen hallitusta Pietarissa. Katsoen siihen, että kenraalikuvernööriin tehtävänä tulisi lain mukaan olemaan sen valvominen, etteivät senaatin päätökset loukkaa Venäjän etuja tai Venäjän kansalaisten tai laitosten oikeuksia Suomessa taikka Suomen ja Venäjän välistä oikeussuhdetta, on tämän virkamiehen ja hänen apulaisensa nimitämisen oikeutta pidettävä mitä pätevimpänä takeena siitä, ettei senaatti voisi käyttää sille lain kautta myönnettävää valtaa missään suhteessa Venäjän vahingoksi. Edelleen on ministerivaltiosihteerin ja tämän apulaisen virkoihin hyväksymisellä, mikä tahdotaan jättää Venäjän hallitusvallan asiaksi, suuri merkitys sen takia, ettei Suomen asiain esittelyyn Pietarissa voitaisi käyttää henkilöitä, jotka Venäjän hallitusvalta katsoisi omalta kannaltaan sopimattomiksi sellaisiin tehtäviin. Venäjän hallitusvallalle on laissa siis tahdottu varata laajat ja mitä monipuolisimmat takeet siitä, ettei tämän lain avulla pyritä muuttamaan Suomen ja Venäjän välisen oikeussuhteen perusteita eikä millään tavalla rajoittamaan niitä oikeuksia, mitkä Venäjälle autonomisen Suomen suhteen ovat tähän asti kuuluneet.

Kenraalikuvernööriin asiaksi on esityksen mukaan jätetty senaatin talousosaston ja prokuraattorin nimittäminen Suomen eduskunnan luottamusta nauttivista henkilöistä. Säädöksen siitä, että mainitut viranomaiset nimitetään eduskunnan luottamusta nauttivista henkilöistä, on eduskunta jo toisessa yhteydessä hyväksynyt. Siihen nähden, että tämä nyt esillä oleva ehdotus on tarkoitettu olemaan lakina voimassa vain väliaikaisesti, kuin myös sen takia, että lähin tulevaisuus on valtiollisessa elämässämme todennäköisesti muodostuva epävakaiseksi, on

valiokunnan enemmistö pitänyt välttämättömänä, että puheenalaiseen pykälään sisällytetään määräys, jonka mukaan senaatin jäsenet ovat nimitettävät eduskunnan, tai valtiopäivien väliaikana eduskunnan valtuuttaman valiokunnan esittämistä henkilöistä. Täten on tahdottu varata täylleinen varmuus siitä, että senaatin jäsenet kaikissa mahdollisissa oloissa todella tulevat olemaan eduskunnan luottamusta nauttivia, minkä varmuuden varaamista tarkoittaa edelleen myös se säännös, että senaatin jäsenten on erottava, jos eduskunta lausuu senaatille epäluottamuksensa. Eräiltä näkökannoilta voidaan tällaiset säännökset ehkä merkitä epätavallisiksi, mutta sellaisia muistutuksia vastaan on huomautettava, että me nykyään elämme epätavallisissa oloissa ja että laki on tarkoitettu vain tilapäiseksi. Mitä taas tulee siihen, että näitä, puhtaasti sisäisiä asioita koskevia säännöksiä on sisällytetty tähän lakiin, on se ollut aivan välttämätöntä, koska juuri tämän lain avulla tahdotaan toistaiseksi järjestää hallituksen hoito ja koska puheenalaiset asiat oleellisesti liittyvät itse pääkysymykseen. Pieni muodottomuus, mikä tässä ehkä tapahtuu, voidaan hyvin sietää, varsinkin kun tiedetään, että sisäisiä asioita koskevat säännökset tulevat pian sisällytetyiksi sellaisiin lakeihin, joihin ne varsinaisesti kuuluvat.

Oikeuden kokoontua ilman kutsumusta varsinaisille valtiopäiville kuin myös valtiopäivien lopettamiseen on eduskunta jo toisessa yhteydessä varannut itselleen kuuluvaksi. Mietinnössä ehdotetaan tämän säännöksen sisältö toistettavaksi vastauksen antamiseksi esitykseen, jossa ehdotetaan tämä oikeus siirrettäväksi Venäjän hallitusvallan käytettäväksi. Edelleen on katsottu tarpeelliseksi tehdä ehdotus säännökseksi siitä, että eduskunta, kunnes tämä asia on saatu toisessa yhteydessä lainsäädäntötoimin järjestetyksi, käyttää valtiopäiväjärjestyksen mukaan keisarille ja suuriruhtinaalle kuulunutta oikeutta määrätä uusien vaalien toimitamisesta ja eduskunnan hajaantumisesta. Tätä säännöstä pitää valiokunnan enemmistö erityisen tärkeänä nykyisissä oloissa, joissa olisi katsottava onnettomuudeksi, jos eduskunnan vallan käyttö voitaisiin vaikkapa vain lyhyemmäksi aikaa keskeyttää jollakin ulkopuolelta tulevalla määräyksellä. Omasta puolestani olen sitä mieltä, että tavallisissa oloissa ei tällaisen oikeuden varaaminen eduskunnalle aivan ehdottomassa muodossa olisi tarkoituksen ja maan kaikinpuolisten etujen mukainen, mutta poikkeuksellisen tilanteen, ylimenokauden vallitessa

pidän puolestani sitä suorastaan välttämättömänä.

Lakiehdotuksen 5 §:n lähempi selvittäminen ei liene tarpeellista. Siinä pykälässä luetellaan erinäisiä asioita, joista tehdyt päätökset astuvat voimaan, ilman että niitä on alistettava kenraalikuvernöörin harkintaan. Sanottu luettelo on suurimmalta osaltaan otettu esityksen perusteista, joissa nämä asiat mainitaan tärkeimpinä niistä asioista, jotka esityksenkin mukaan tulisivat senaatin talousosaston lopullisesti ratkaistavaksi. Selvytyden vuoksi ja sen ajanhukan välttämiseksi, mitä kenraalikuvernöörin lausunnon hankkiminen näissä asioissa saattaisi ehkä aiheuttaa, on valiokunta katsonut, että tämä luettelo olisi otettava itse lakiin. Luetteloon on valiokunnassa lisätty vero- ja tulliasiat, koska ne ovat oleellisessa yhteydessä tulo- ja menoarvion vahvistamisen kanssa, sekä työväenlainsäädäntöä ja koululaitosta koskevat asiat, jotka epäilemättä ovat katsottavat sellaisiksi asioiksi, joiden ratkaisemisella, tapahtuipa se puoleen tai toiseen, ei voida loukata Venäjän eikä Venäjän kansalaisten tai laitosten etuja ja oikeuksia. Kuitenkin on tehty poikkeus tulliasioihin nähden mikäli ne koskevat uusien tai korotettujen tullien asettamista Venäjältä Suomeen tuotaville tavaroille, jollaisista asioista tehdyt päätökset joutuisivat sen menetelmän alaisiksi, mikä sisältyy lakiehdotuksen 4 §:ään. Samoin olisi pyydettävä kenraalikuvernöörin lausunto päätöksistä, jotka koskevat venäläisiä kouluja. Kuten näkyy, on valiokunta joka suhteessa koettanut laatia lakiehdotuksen sellaiseksi, että venäläiseltä kannalta, ellei aseteta häikäilemättömiä imperialistisia pyyteitä määrääviksi tekijöiksi, ei pitäisi olla mitään muistuttamista lain hyväksymistä vastaan.

Vaikka valiokunnan enemmistö on koettanut laatia tämän lakiehdotuksen sellaiseksi, että sen toiselta puolen voisi Suomen kansa väliaikaiseksi laiksi hyväksyä, toisaalta taas Venäjän hallitusvalta nähdä siinä takeet siitä, ettei sen avulla voida pyrkiä muuttamaan Suomen ja Venäjän välisten oikeussuhteitten perusteita ja että sitä käytettäessä Venäjä, Venäjän kansa ja venäläiset laitokset joka tapauksessa jäävät Suomen suhteen lujasti turvattuun asemaan, ovat valiokunnan porvarilliset jäsenet, yhtä lukuunottamatta, joka on ottanut asiankäsitteilyyn osaa vain osittain, koettaneet heikontaa mietinnön merkitystä kaikkiaan 3:lla vastalauseella. Näiden vastalauseiden asiallisten kohtain käsittely ei ole nimenomaisesti tarpeen vaatima, koska jo edellä, selostaessani mietinnön sisältöä, olen

niitä kosketellut. Mutta vastalauseiden eräät periaatteelliset kohdat ovat sellaisia, että on syytä niihin hieman lähemmin kiinnittää Suomen kansan huomiota.

Eduskunta on jo varhemmin asettunut sille kannalle, etteivät ne oikeudet, mitkä lakien mukaan kuuluivat keisarille ja suuriruhtinaalle Suomen hallitsijana, ole voineet ilman Suomen suostumusta siirtyä Venäjän hallitusvallalle. Varmana voidaan myöskin pitää, että Suomen kansan enemmistö hyväksyy tämän käsityksen, joka johtuu meidän valtiosääntömme. Mutta siitä huolimatta sanotaan mietintöön liittyvässä suomettarelais-nuorsuomalaisessa vastalauseessa, että tämä hallitsijalle kuulunut valta on tunnustettava olevan Venäjän korkeimman hallitusvallan käytettävänä. Minulla on ollut tilaisuus puhua tästä asiasta jo varhemmin toisessa yhteydessä, joten en tahdo siihen nyt puuttua. Merkitsen vain lyhyesti, että sellaisilla lausunnoilla tehdään Suomen kansan asema ja asia vaikeaksi (Vasemmalla: Oikein!). Mutta ei sentään käsittäkseni toivottomaksi. Sillä tämän tapaisien lausuntojen tehon voi kansa kyllä ajallaan tehdä tyhjäksi. Ja että se sen myöskin tekevä on, siitä saatte te, hyvät vastalauseen kirjoittajat ja teidän kannattajanne, olla nyt jo etukäteen aivan varmoja.

Kun valiokunnan enemmistön käsityksen mukaan Venäjän hallitukselle ei voida myöntää oikeutta olla Suomen korkeimpana hallitusvaltana, on mainitsemani vastalauseeseen allekirjoittajain mielestä arveluttavaa, että tälle hallitukselle myönnettäisiin edes veto-oikeus Suomen asioissa. Vastalauseen mukaan tämä tietäisi luopumista siitä Suomen autonomian periaatteesta, ettei Venäjän hallitusvalta ole oikeutettu käyttämään julkista valtaa Suomen sisäisissä asioissa. Hyvät naiset ja herrat! Kun nämä mietintöön liitetyt vastalauseet olivat luetut valiokunnassa, lausui ed. Kuusinen, ettei vastalauseita ainakaan liiallinen rehellisyys rasita. Minulla puolestani on syytä otaksua, että ed. Kuusisen huomautus aiheutui ensi sijassa juuri ensimmäisen vastalauseen sen kohdan johdosta, josta edellä mainitsin. Sillä tämä on jotakin aito farisealaista. Tämä on suorastaan kömpelö silmänkääntäjättempu. Mitä onkaan siitä sanova Suomen kansa, että miehet, jotka ovat valmiit panemaan toistuvia vastalauseita sitä eduskunnan enemmistön Suomen valtiosääntöön nojautuvaa käsitystä vastaan, ettei Venäjän hallitukselle voida myöntää oikeutta olla Suomen korkeimpana hallitusvaltana, herkeävät samassa vastalauseessa, jossa vaativat Ve-

näjän hallitusvallalle tuollaista oikeutta, niin »tunnon tarkoiksi», siinä määrässä Suomen oikeutta »puoltaviksi», että tahtoisivat tältä valtalta kieltää »veto»-oikeudenkin. Eiköhän tämä, hyvät herrat, mene jo liian pitkälle. Suomen kansa on teiltä kyllä oppinut saamaan yhtä jos toistakin, mutta kysyä täytyy, sulattaako se myöskin tämän. Teillä on syytä pelätä, ettei se sitä sulattava ole, sillä kansa käsittää, että nyt on kysymys mitä vakavimmista asioista, joita käsiteltäessä eivät halpahintaiset saivartelut saa kysymykseen tulla. Edelleen ovat saman vastalauseen allekirjoittajat pitäneet kovin pahana sitä, että käsiteltävänä olevaa esitystä valiokunnan mietinnössä mainitaan Venäjän hallituksen esitykseksi. Tästäkin puhuttaessa ollaan tekohurskaita. Sanotaan näet, että Suomen sisällisen itsenäisyyden kannalta on, nykyajan että tulevaisuuden varalta, erittäin tärkeätä, ettei Suomen eduskunnan puolelta käydä hälventämään periaatteellista eroa Suomen hallitusvallan ja Venäjän hallitusvallan välillä. Siis periaatteellista eroa! Käytännössä saisi hallitusvalta kyllä olla yhtä maata. Sitähän, herrat vastalauseijat juuri tahtovat. Sitä, että Venäjän nykyiset 16 porvarillista ja 6 sosialistista ministeriä saisivat käytellä korkeinta hallitusvaltaa Suomessa. Sitä he tahtovat, että ne vielä tänään tuntemattomat henkilöt, jotka ehkä jo huomenna muodostavat Venäjän hallitusvallan, määrättäisiin täällä empimättä ja ennakoita oikeutetuiksi samalla käyttelemään myöskin suomalaista hallitusvaltaa. Tällä tavalla olisi meneteltävä sentakia, ettei hälvenisi se tärkeä periaatteellinen ero. Hyvät herrat! Tätä kantaa olisi lähemmin arvosteltava, mutta minun täytyy tunnustaa, etten miettimälläkään ole löytänyt parlamenttaarisia sanontatapoja, joiden avulla voisi kyllin painavasti tuoda ilmi kaiken sen, mitä tämän johdosta sanottavaa olisi, ja senvuoksi minun täytyy luopua kaikista yrityksistä tässä suhteessa. Se vain tulokoon todetuksi, että se kansanvallan kauhu, mikä oikeiston keskuudessa asustaa ja mikä käy ilmi puheenalaisesta vastalauseestakin, sen siitä kohdasta, jossa arvostellaan lakiehdotuksen 3 §:ää, perustuu ilmeisiin syihin, itsesuojausluvaistoon. Sillä sellaisia mielipiteitä, joita herrat nyt vielä kehittelevät tässä vastalauseessa, ei kukaan uskalla pitkään puolustaa, ei edes esimerkiksi sellaisilla valtiopäivillä, jotka jatkuisivat »vaikka koko vuoden», kuten vastalauseen kauhistuneet sanat kuuluvat.

Edustajat Estlander ja Alkio eivät ole tällä kertaa katsoneet sopivaksi yhtyä ed. Retulai-

sen y. m. vastalauseeseen. Ensinmainitulle vastalauseeseen tekijälle on annettava se tunnustus, ettei hän taantumuksellisuudessaan ole tahtonut karttaa tosiasiallisuutta aivan yhtä suuressa määrässä, kuin mitä on tapahtunut suomettarelais-nuorsuomalaisessa vastalauseessa. Hänestä ei siis sen enempää. Sillä täytyyhän meidän täällä valtiopäivillä hyväntahtoisesti sietää vastapuoltemme edustajain vähempiä horjahduksia. Mutta mitä tulee ed. Alkioon — jaa, herra puhemies, se sana, jota minä aijon käyttää, ei mahdollisesti ole parlamentaarinen, vaikkakin se kyllä on asianmukainen — niin, mitä tulee ed. Alkioon, niin hän on keittänyt todellisen sopan, laatinut epäilyttävän kaunokirjallisen kyhäyksen ja tarjonnut sen kustantamisen Suomen valtiolle. Tämän teoksen kaikkia runollisia arvoja en voi ottaa tässä punnittavakseni, vaikka kylläkin luulisin omaavani siihen tarpeelliset edellytykset. Se veisi liian paljon aikaa, ja kun tuloksia ei voitaisi merkitä eduskuntatyön hyötypuolelle, rajoitan lausuntoni vain eräiden huomautusten tekemiseen.

Ed. Alkion mukaan ei Venäjän väliaikaisen hallituksen valtuudet riittäne Suomen ja Venäjän välisten suhteiden lopulliseen ratkaisemiseen. Kysyn ed. Alkiolta, mitä hänellä ja minulla sekä Suomen eduskunnalla kokonaisuudessaan on tekemistä Venäjän hallitusvallan valtuuksien kanssa. Mitä se tähän asiaan kuuluu? Ne ovat venäläisiä asioita, ja nyt on kysymys Suomen asioista, joita meidät on lähetetty tänne valvomaan. Sitten tuntuu ed. Alkiosta aivan mahdottomalta, että eduskunta tahi sen valiokunta voisi esittää hallitukseen sellaisia henkilöitä, jotka riittävällä edellytyksillä voisivat toimia hallituksen jäseninä. Täytyy sanoa, että murhaavampaa epäluottamuslausetta voitaneen tuskin antaa kansaneduskunnalle. Ehdotettua järjestelyä vastaan voidaan sanoa mitä muuta tahansa, mutta ei nyt sitä, ettei lakia säättävä laitos voisi tuota henkilöiden punnitsemista suorittaa. Ja voidaanhan siinä sitäpaitsi käyttää Oskari Tokoin apua, hänen, joka yksinään jo kerran ja sanger kriittisissä oloissa on tämän tehtävän suorittanut. Hyvä ystäväni, ed. Alkio! Miksi puhua pötyä, kun asioistakin riittäisi tarpeeksi haastamista.

Vielä on ed. Alkio löytänyt mietinnöstä pahan ristiriidan. Hän sanoo, että »valiokunta on perustelujen viidennessä kappaleessa valmis myöntämään »Venäjän hallitukselle» laajan veto-oikeuden m. m. siinä suhteessa, ettei loukata »Venäjän ja Suomen välistä oikeussuhdetta». Mutta heti seuraavassa lauseessa on valiokunta,

sanoo Alkio, »valmis ilman mitään perustelua lausumaan: Sitävastoin Valiokunnan käsityksen mukaan ei voida myöntää Venäjän hallitukselle oikeutta olla Suomen korkeimpana hallitusvaltana».

On tunnettua, että on ihmisiä, jotka eivät voi nähdä loogillisuutta missään muussa kuin siinä, mikä on mahdollisimman oikosta. On myöskin tunnettua, ettei sellaisten ihmisten tätä puutetta voida opetuksen avulla auttaa. Minä pelkään, että ystäväni, ed. Alkio, kuuluu niihin ihmisiin enkä minä tahdo ryhtyä niin toivotomaan työhön, kuin mitä hänen opettamisensa tässä suhteessa tietäisi. Mutta edustajille annettujen läksyjen kuulustelua minä kyllä voisin ryhtyä hänen hyväkseen toimeenpanemaan. Ja kuulustelun tarpeessa ed. Alkio vastalauseesta päättäen nähtävästi on. Hän näet kirjoittaa sivulla 14, viimeisessä kappaleessa:

»5 §:ään otettu luettelo niistä asioista, joista ei tarvita kenraalikuvernöörin lausuntoa, muuttaa periaatteellisesti tämän lakiehdotuksen luonetta Suomelle epäedullisemmaksi. Hallituksen esityksen tarkoituksena on kuitenkin siirtää Suomen senaatin ratkaistaviksi kaikki ne asiat, jotka keisari ja suuriruhtinas tätä ennen voimassa olleiden säännösten mukaan on ratkaissut. Poikkeuksen muodostavat vain Venäjän etuja, Suomen ja Venäjän välistä oikeussuhdetta ja eräitä muita koskevat asiat. Valiokunta on nyt kuitenkin ryhtyessään luettelon tekoon niistä asioista, joita ei ole kenraalikuvernöörille esitettävä, joutunut siihen, että tämän lain mukaan kaikki muut asiat on kenraalikuvernöörille esitettävä! Tämä on virhe, joka tekee valiokunnan laatiman lakiehdotuksen paljon huonommaksi, kuin hallituksen esitys; varsinkin, koska Venäjän etujen kannalta tapahtuva harkintaoikeus on edelleen 5 §:n mukaan jääp kenraalikuvernöörille».

Näin sanoo ed. Alkio. Ed. Alkion mukaan siis velvottaisi esitysehdotus, jos se hyväksyttäisiin täällä laiksi, kuten ed. Alkio ehdottaa, alistamaan kenraalikuvernöörin ja viime kädessä Venäjän hallituksen tutkittavaksi vain ne asiat, mitkä koskevat Venäjän etuja, Suomen ja Venäjän välisiä oikeussuhteita tai niistä johtuvia asioita, kuin myöskin ne asiat, jotka koskevat Venäjän kansalaisia tai laitoksia Suomessa, sekä eräät virkanimitykset. Muut asiat ratkaisisi senaatti ilman muuta ja ed. Alkion mukaan nähtävästi myös harkitsisi, mitkä asiat olisivat alistettavat kenraalikuvernöörin tutkittaviksi lausunnon antamista varten. Onkohan Suomessa toista henkilöä, joka olisi käsittänyt

Venäjän hallituksen puheenaolevan esityksen sillä tavalla, kuin sen on käsittänyt perustuslakivaliokunnan jäsen, edustaja ja vastalauseen tekijä Alkio? Sillä esitys on selvä siinä suhteessa, että sen mukaan olisi kaikissa asioissa, jotka senaatti ratkaisisi, hankittava kenraalikuvernöörin lausunto siitä, katsooko hän asian koskevan Venäjän etuja, Venäjän ja Suomen välistä oikeussuhdetta tai niistä johtuvia asioita tai Venäjän kansalaisia ja laitoksia Suomessa. Ed. Alkio sanoo, että hänen mielestään Suomella olisi velvollisuus esiintyä tulevaisuuspyrkimyksiinsä nähden Venäjän edessä täysin avonaisin katsein. Mutta hyvä Alkio! Kuinka me voimme esiintyä täysin avonaisin katsein, kun kansalaisten keskuudessa, jopa täällä eduskunnassakin, on niin sokeita henkilöitä, etteivät kuuhauden kestäneen tutkimisen jälkeenkään ole päässeet selville siitä, mitä sisältää kaikkiaan 3 pykälää käsittävä hallituksen esitys. Lopeitan vastalauseen arvostelemisen tähän, mutta voin huomauttaa, että siitä voi tutkimalla löytää lukuisasti samanlaisia jaloja helmiä, kuin ovat ne, joita tässä olen esittänyt. Siihen tutustumisen maksaa vaivan, joten pyydän sitä lähemmin suosittava niille henkilöille, jotka virkistyksekseen tapaavat käyttää kevyttä kirjallisuutta.

Me sosialidemokraatit emme katso tämän lain hyväksytyksi tuleminen miksikään periaatteelliseksi saavutukseksi. Meidän kannaltamme on sillä merkitystä vain sikäli, että sen välityksellä saataisiin välttämättömäksi käynyt väliaikainen järjestely toimeen. Pyrkimyksellä järjestettyihin oloihin pitäisi taas Venäjänkin kannalta olla arvoa, joten pidämme luonnollisena, että Venäjän vallanpitäjät, mitä he sitten mahdollisesti ajattelevatkin Suomen ja Venäjän välisten suhteiden lopullisesta järjestämisestä, eivät voine ryhtyä asettamaan esteitä tämän lain voimaan astumiselle. Suomen työväki on sosialidemokraattisen puolueensa edustajakokouksen välityksellä lausunut, että Suomi on tehtävä itsenäiseksi valtioksi. Tämän vaatimuksen kanssa yhtäpitävästi, vaatimuksen, jonka takana varmasti seisoo kansan enemmistö, on mietinnössä tuotu ilmi, että sitten, kun kysymys Suomen ja Venäjän välisen oikeussuhteen muuttamisesta tulee ratkaistuksi, Suomelle olisi, Suomen kansan toivomuksen mukaisesti, myönnettävä valtiollisen itsenäisyyden oikeudet. Tätä kansamme pyrkimysten ilmaisu ed. Alkio, kuten vastalauseesta näkyy, pitää kierona ja peitettyssä muodossa esitettyinä. Mutta ed. Ingman on mietinnön siitä kohdasta valiokunnassa

keskusteltaessa sanonut, ettei sitä ainakaan voida syyttää liiallisesta diplomatisuudesta. Minä puolestani yhdyin tässä kohdassa hänen mielipiteeseensä. Lausunto on rehti ja suora, kaksimielisyydestä vapaa, kuten sen sosialidemokraattien kirjoittamana täytyykin olla.

Tiedän, että sanottu lausunto tulee Venäjän imperialistisessa sanomalehdistössä synnyttämään paljon ääntä. Eduskuntaa tullaan syyttämään yhtä ankarasti ja yhtä valheellisessa hengessä, kuin on varemmin syytetty sosialidemokraattista puoluekokousta, joka on yksimielisesti antanut tästä asiasta samansisältöisen lausunnon. Niiden valheellisten syytösten torjuminen olisi välttämätöntä ja minä tekisin sen jo tässä yhteydessä, jos olisi mahdollista tältä palkalta puhua Venäjän todelliselle kansalle. Sanoisin, että vaadimme riippumattomuutta sen takia, että vallankumouksen saavutukset voisivat osaltakaan jäädä pysyväisiksi. Me vaadimme sitä siksi, että holhouksesta vapaassa valtiossa voitaisiin luokkataistelun välityksellä järjestää työtätekeväälle väestölle siedettävät olot (Vasemmalta: Hyvä!). Ja mitä tulee Venäjään, ei sille koskaan olisi koituvaa mitään haittaa Suomen riippumattomuudesta, kansanvaltaisesta Suomesta. Tässä maassa tulee määräämään työväki ja missä työväki määrää, siellä ei tehdä tekoja, jotka voisivat tuottaa haittaa toisen kansan oikeutetuille pyrkimyksille (Vasemmalta: Oikein!) Missä porvaristo on vallassa, siellä koetetaan, kaiken mahdollisuuden mukaan, harjoittaa ryöstöä ja orjuutusta. Mutta missä ikinä köyhälistö on pääsevä valtaan, siellä oman vapauden turvaamisen ohella tehdään kaikkien kansain onnea ja vapautta edistävää herkeämätöntä työtä. Itsenäinen Suomi tulisi muodostamaan mitä arvokkaimman tukikohdan venäläisenkin köyhälistön vapauspyrkimyksille. Tämän käsittäen Venäjän riistäjäluokka alottaakin korvia särkevän kirkunan aina, kun lausutaan julki ajatus Suomen riippumattomuudesta.

Itsenäisyysajatusta ja siitä johtuvaa herkeämätöntä pyrkimystä ei voida minkäänlaisilla mahtikeinoilla enään täällä tyrehtyttää. Sillä tämä ajatus ja tämä pyrkimys nojautuu kaikilta osiltaan tämän kansan menneisyyteen. Ei ole ajateltavissa, että voitaisiin painaa orjuuden tilaan kansa, joka pitkäaikaisesta sorrosta ja vainosta huolimatta on kirkkaana säilyttänyt valtiollisen tajuntansa, rakentanut valtion, sitä kehittänyt ja luonut omaperäisen sivistyksen. Ei ole ajateltavissa, että voitaisiin pakkotoimin masentaa kansaa, jonka pohjaker-

rokset ovat osottautuneet kypsiksi valtiolliseen elämään. Me kuljemme valtiollista riippumattomuutta kohti, kuljemme ilman salajuonia, kuljemme tarkotusperistämme tietoisena joukkona, joukkona, jossa kansan pohjakerrokset muodostavat ydinaineksen. Kovia aikoja saat-
taa tulla, mutta ne on otettu ennakoita lukuun. Jos niitä tulee, niin ne kestetään, mutta orjuuteen ja holhoukseen emme alistu (Hyvä!)

Ed. I n g m a n: Perustuslakivaliokunnan arvoisa herra puheenjohtaja on käynyt antamaan lausuntonsa toisella kannalla tässä asiassa olevien valiokunnan jäsenten siveellisistä ja älyllisistä ominaisuuksista. Se on jo toisen kerran, kun eduskunta saa kuulla, mitenkä kurjaan seuraan arvoisa herra puheenjohtaja perustuslakivaliokunnassa on joutunut. Minä pyydän ilmoittaa, että minä on aio seurata perustuslakivaliokunnan herra puheenjohtajaa sille tasolle, jolla hänen puheensa tässä kohdin liikkuu. Ensinnäkin siitä syystä, että luullakseni eduskuntaa hyvin vähän huvittaa semmoiset esitykset, ja toiseksi ja varsinkin siitä syystä, että oikeaa asiaa ei koskaan tarvitse semmoisilla esityksillä perustella.

Valiokunnan enemmistö on tässä mietinnössä lähtenyt aivan toisesta käsityksestä siitä, mikä Suomen suhde valtakunnan nykyiseen korkeimpaan hallitusvaltaan on, kuin se käsitys on, joka kauttaaltaan käy esiin hallituksen esityksestä. Hallituksen esitys perustuu siihen katsantokaantaan, että valtakunnan korkein hallitusvalta yhä on Suomenkin korkein hallitusvalta. Suomen korkeimpana hallitusvaltana se tietenkin on velvollinen ja tuntee olevansa velvollinen toimimaan Suomen lakien pohjalla. Suomen korkeimpana hallitusvaltana eikä Venäjän on se antanut myös sen esityksen, joka nyt on käsiteltävänä, joka on syntynyt neuvotteluissa Suomen senaatin kanssa ja jonka Suomen senaatti on eduskunnalle toimittanut.

Hallituksen esitys tarkoittaa tämän perussuhteen säilyttämistä toistaiseksi. Mutta Suomen sisäistä autonomiaa on laajennettava sen kautta, että annetaan säännöksiä siitä, että Suomen asiat vastedes yleensä ovat Suomen kotimaisten viranomaisten, Suomen senaatin ratkaistavat. Mutta eräät Suomen asiat, ne nimittäin, jotka ensimmäisessä pykälässä mainitaan poikkeuksena säännöstä, olisivat edelleen jätettävät korkeimman hallitusvallan ratkaistaviksi. Selvää on, että korkein hallitusvalta näitä ratkaistessaan edelleen toimisi Suomen korkeimpana hallitusvaltana, että se siis olisi

velvollinen Suomen lakeja noudattamaan, m. m. siinäkin suhteessa, että kaikki tällaisten asiain valmistelu olisi tapahtuva Suomen viranomaisten kautta ja niitten ratkaisu Suomen miehen esittelystä.

Täten suunnitellussa väliaikaisessa järjestyksessä on epäilemättä puutteita ja ensi sijassa on semmoisena mainittava, että korkeimman hallitusvallan ratkaistaviksi jätettävät asiat ovat epämääräisesti esityksessä lausutut. Kuitenkin on esityksessä lupaus, että lähitulevaisuudessa lainsäädäntötoimin on määriteltävä, mitkä asiat ovat korkeimman hallitusvallan ratkaistavat. Mutta epämääräisyydestään huolimatta on esityksellä kaksi huomattavaa etua. Ensiksi se, että se rakentuu sille Suomen autonomian pääperusteelle, että korkein hallitusvalta Suomen asioissa toimii suomalaisena hallitusvaltana, Suomen lakien alaisena. Ja toiseksi, että se laajentaa kotimaisten viranomaisten toimivaltaa suuresti, tehden säännöksi, että Suomen asiat ovat Suomen kotimaisten viranomaisten ratkaistavat.

Valiokunnan enemmistön käsitys Suomen ja Venäjän aikaisemmasta suhteesta on pääasiallisesti sama. Valiokunnan enemmistö sanoo, että kun Suomi joutui omalla valtiosäännöllä varustettuna, sisäisissä asioissa itsenäisenä valtiona yhteyteen Venäjän kanssa, tuli Suomen valtiosäätyjen suostumuksella voimaan, että Venäjän keisari oli oleva samalla Suomen suuriruhtinas. Sen kautta ei Suomen ja Venäjän hallitusvalta kuitenkaan tullut yhtenäiseksi, sillä yhteinen hallitsija tuli kummassakin maassa kantamaan eri oikeuspersoonallisuutta. Suomen hallitsijana hän käytti Suomen julkista valtaa, ja missä laajuudessa hän on ollut oikeutettu sitä käyttämään, on ollut määrättyä Suomen perustuslaissa. Siis valiokunnan enemmistön käsityksen mukaan on vallankumoukseen asti ollut jyrkkä ero Suomen hallitusvallan ja Venäjän hallitusvallan välillä. Korkein hallitusvalta on kummassakin tapauksessa ollut samalla persoonalla, hallitsijalla, mutta hän on, niinkuin valiokunta sanoo, kannattanut kahta eri oikeuspersoonallisuutta.

Tämä olotila on nyt kuitenkin valiokunnan enemmistön mielestä oleellisesti muuttunut keisarivallan kukistumisen kautta Venäjällä. Venäjän nykyinen korkein hallitusvalta ei valiokunnan käsityksen mukaan »kannata kahta oikeuspersoonallisuutta», käyttääkseni valiokunnan omia sanoja, vaan yhtä. Se on yksistään Venäjän korkein hallitusvalta, mutta ei Suomen. Venäjän väliaikainen hallitus, sanoo va-